

44900

Bistvo in ustroj
Raiffeisenskih in Schulze-
Delitzschevih posojilnic.



spisal Franjo Jošt,

◇ ravnatelj „Zadružne Zveze v Celju“. ◇

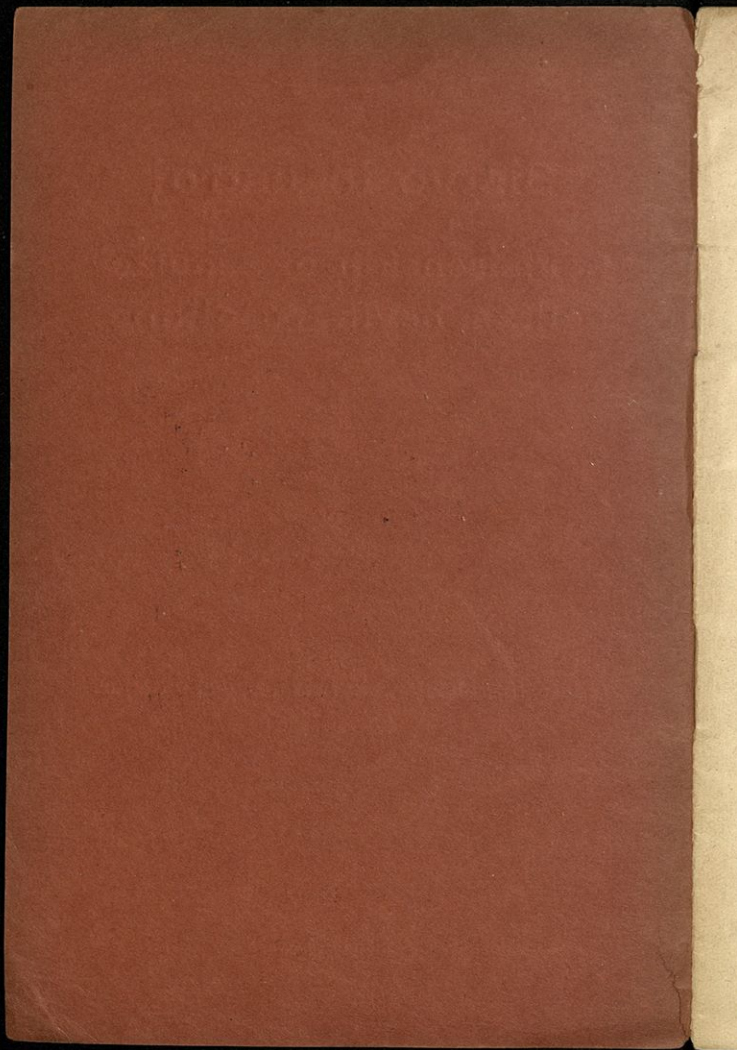


Izdala in založila „Zadružna Zveza v Celju“.



Celje 1907.

Tisk društvene Zvezne tiskarne v Celju.



Bistvo in ustroj

Raiffeisenskih in Schulze-Delitzschevih posojilnic.



Spisal Franjo Jošt,

◇ ravnatelj „Zadružne Zveze v Celju“. ◇



Izdala in založila „Zadružna Zveza v Celju“.



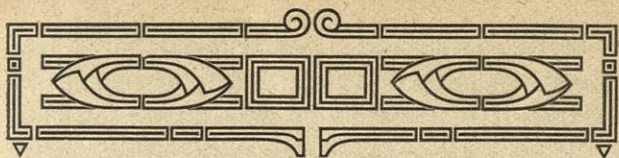
Celje 1907.

Tisk društvene Zvezne tiskarne v Celju.

44900



030035516



Bistvo in ustroj Raiffeisenskih in Schulze- Delitzschevih posojilnic.

Predaval pri poučnem zborovanju v Mariboru, dne
13. junija 1907 **Franjo Jošt**, ravnatelj «Zadružne Zveze
v Celju».

Velecenjeni poslušalci!

Dandanes se prepogosto sliši in čita, da bode ljudstvu pomagano in da se nam bode isto ohranilo, ako se mu pripomore do gmotnega blagostanja s tem, da se začnejo snovati kmetijske zadruge najrazličnejše vrste in kmetske posojilnice. Da se naše ljudstvo na Slovenskem in zlasti pri nas na Spodnjem Štajarskem otrese nekoliko bede, se mu mora pomagati poleg tega, da dobi po ceni živila, živino, orodje, umetna gnojila itd. s tem, da se mu omogoči dobiti po ceni denarja na posodo, kadar je v stiski, da ga oderuhi in neprijazni nam denarni zavodi preveč ne izžemajo in ne izkoriščajo njegovega neugodnega stanja. Da je potrebno osvoboditi naše ljudstvo še bolj tujega

jerobstva, to so uvideli naši narodni boritelji že poprej, uvidevamo to pa sedaj še tembolj, ko vidimo, da tudi sosedje ne drže križem rok in da prežé na vsako ped naše zemlje, kakor jastreb na svojo ubogo žrtev — na svoj plen.

Predno se lotim prave točke, naj se ozrem nekoliko v preteklost. Potrebo, da se mora na gospodarskem polju osvoboditi tako poljделец kakor rokodelec, uvidela sta že v prvi polovici pretečenega stoletja nemška moža Raiffeisen in Schulze-Delitzsch, katera sta začela prva snovati v Nemčiji konzumna društva in pozneje posojilnice po načelih vzajemnosti, po principih skupne zaveze. Po spojenih nazorih obeh teh mož nastale so pozneje naše prve slovenske posojilnice, katere so nekaka specijaliteta med avstrijskimi posojilnicami, ker so združili naši rojaki, kateri so med nami začeli prvi snovati posojilnice in v tem oziru gre vsa čast bratoma Mihaelu in dr. Josipu Vošnjaku, vse dobre točke iz načel Raiffeisenovih in Schulze-Delitzschevih in priredili pravila za slovenske kmečke posojilnice, naslanjaje se na obstoječ zadružni zakon.

Da se zamoremo natanko poučiti o bistvu Raiffeisenskih posojilnic, o katerih hočem govoriti, potrebno je nekaj splošnih pripomb.

Kaj so posojilnice?

Posojilnice sploh so zadruge, katere imajo namen, pomagati svojim zadružnikom (članom) z denarnimi posojili na eni strani, na drugi strani pa vzpodbujati ljudstvo k varčnosti in ga nape-

ljavati s tem k pravemu dobremu gospodarstvu. Zaradi tega imajo torej posojilnice dvojni namen, ker imajo pred očmi poleg materijelne podpore vedno tudi moralno izboljšanje in okrepčanje slovenskega naroda. Poleg tega se pa ne sme prezreti, da imajo posojilnice in druge slične zadruge precejšnji pomen tudi v narodnem oziru. Naše posojilnice uradujejo in naj bi uradovale izključno le v našem maternem jeziku bodisi pri občeivanju s strankami, ali pri dopisovanju različnim uradom in oblastnijam. S tem dosežemo, da se slovensko uradovanje vedno bolj pospešuje ter da se raba slovenskega jezika čim dalje bolj razširja.

Vrh tega pa so imele in imajo posojilnice, kakoršne so se snovale v poprejšnjih letih še nek drug namen, o katerem bodem govoril tudi pozneje.

Glavni namen posojilnic je torej, kakor smo slišali, posojevanje.

Kako pa bi se naj to posojevanje vršilo? Odgovor je pač lahek in tiči že v besedi za druga — družiti se, z druženjem simedsebojno pomagati. Načelno naj posojujejo posojilnice, zlasti manjše posojilnice edino le na osebni kredit in sicer zaradi tega, da se posojilojemalcem stroški kolikor mogoče znižajo. Posojila na vknjižbo naj bi dajale posojilnice le v izrednih slučajih. Posojilnice, o katerih bodem govoril pozneje, takozvane Raiffeisenske posojilnice, posojil proti vknjižbi navadno itak ne dajajo ali le v redkih slučajih.

Za posojevanje pa je treba denarja. Tega dobijo posojilnice v deležih, ali kot hranilne vloge, ali v

obliki izposojil iz drugih denarnih zavodov; slednja pa naj bi se iskala le v posebnih slučajih, kajti načelo vsake male posojilnice naj bo, zbirati le domač denar, skušati, da ostane isti kolikor mogoče v domačem kraju ter da si zadrugarji pomagajo z lastnimi sredstvi.

Kakšne pa so po večini dosedajšnje naše posojilnice?

Starejše posojilnice po Spodnjem Štajarskem so osnovane večinoma po uzornih pravilih naše Zveze, katera pravila je sestavil oče slovenskega posojilništva g. M. Vošnjak in katera smo mi zadrugarji v teku 25 letnega obstanka naše Zveze razmeram in potrebam primerno spremenili in dopolnili. V teh pravilih so spojeni po večini nazori obeh poprej imenovanih nemških strokovnjakov na posojilniškem polju.

In da preidemo na Raiffeisenske posojilnice, o katerih mi je danes pravzaprav razmotrivati, oglejmo si nekoliko njih bistvo, njih ustroj po naslednjem sestavku.

Če pregledamo uzorna pravila naše Zadrugne Zveze, po katerih so se posojilnice dosedaj ustanovljale, skoro lahko rečemo, da so vse dosedaj obstoječe posojilnice pravzaprav tudi Raiffeisenovke in da dopuščajo ta pravila posojilnicam le v nekatereh točkah bolj proste roke in širši delokrog, to pa iz vzrokov, kakoršne bomo slišali še pozneje, ko bomo prereševali posamezne bistvene točke pravil Raiffeisenskih posojilnic na drobno.

Zakon od 1. junija 1889 drž. zak. štev. 91, kateri nam je pravzaprav še le ustvaril Raiffeisenske posojilnice, kateri obsega določila, kakoršnim morajo odgovarjati posojilnice te vrste, določa naslednje:

a) Zaveza mora biti neomejena.

b) Delokrog posojilnice se sme raztezati na gotov okoliš (nekaj občin, župnij, ki morajo neposredno mejiti na ono občino ali župnijo, v kateri ima posojilnica svoj sedež, ali eden sodnijski okraj).

c) Visokost deleža ne sme presežati vsote 25 gld = 50 kron.

d) Čisti dobiček vsacega leta se mora dodati rezervnemu fondu.

e) Posojila se smejo dajati le zadružnikom.

f) Na menice se ne sme posojevati.

g) Visokost obresti za posojila z vsemi postranskimi pristojbinami vred ne sme presežati obrestne mere za hranilne vloge za $1\frac{1}{2}\%$.

Kaj je torej razloček med večino sedaj obstoječih posojilnic in med Raiffeisenskimi posojilnicami, kakoršne v novejšem času snujemo in katerih potrebo v sedanjih razmerah naglašamo?

a) Rekel sem, da mora biti zaveza neomejena.

Treba nam je sedaj vedeti, kaj je zaveza sploh? Vsak zadružnik, kateri k zadrugi pristopi, mora podpisati zadružno pogodbo, t. j. pravila oz. pristopnico in mora plačati vsaj eden zadružni delež. Če ima tedaj posojilnica omejeno zavezo se to pravi, da je ud zavezan za vse zadružne obveznosti najpoprej s tem celim deležem in

postava določa, da je zavezan tudi še z enkrat tolikim zneskom, torej z zneskom podvojenega deleža. Pravila pa lahko tudi določajo, da je zavezan zadrugar tudi z večkratnim zneskom deleža, n. pr. s petkratnim. Poznam neko posojilnico, katera ima omejeno zavezo, katere pravila pa določajo, da so zavezani člani poleg z deležem še z 9 kratno visokostjo deleža, torej z zneskom 10 kratnega deleža. Če bi namreč kje, kar pri nas na Slovenskem Bog obvaruj, prišlo do tega, da bi se morala posojilnica razdružiti in bi se pokazale pri razdružbi kake izgube, bi moral za pokritje takih izgub ali obveznosti dati vsak zadružnik prvič svoj delež in ako bi za pokritje vseh zadružnih dolžnostij ne zadostovali deleži, bi moral vsak zadružnik došteti iz svojega še toliko kolikor je znašal njegov delež, če pravila niso drugače določila, oziroma bi morali došteti vsi zadružniki brez izjeme enake vsote, katere pa seveda ne bi presežale visokosti njih zaveze. Da se kaj takega ne pripeti, je treba seveda velike previdnosti pri dovoljevanju posojil in umnega gospodarstva od strani načelstva. Če pa ima zadruga neomejeno zavezo, kakoršno predpisuje zakon od 1. junija 1889 Raiffeisenskim posojilnicam, je zavezan vsak zadružnik posojilnice poleg s svojim deležem tudi še s celim svojim premoženjem za vse obveznosti posojilnice. In s tem je povedano vse, zakaj po nekaterih krajih ni bilo mogoče zjediniti snovateljev posojilnice na neomejeno zavezo.

Z ozirom na zaupanje, katero mora uživati vsaka posojilnica brezpogojno je seveda boljše, da ima ista neomejeno zavezo, ker ji ljudstvo rajše zaupa hranilne vloge, za katere dajejo včasih posojilnice, katere imajo neomejeno zavezo več varnosti, kakor marsikatera hranilnica. Ako ima pa posojilnica omejeno zavezo, pridóbi posojilnica le ondi kmalu zaupanje občinstva, ako so deleži precej visoki in ako že vsaj nekaj časa dobro napreduje. Visokih deležev pa pri Raiffeisenskih posojilnicah zopet ne maramo. Sicer pa je veliko tudi na tem ležeče, kakšno je načelstvo, kakšno zaupanje isto uživa pri prebivalstvu in ako ono vestno in natančno oskrbuje vse posojilnične posle.

Na vsak način je boljše, da imajo posojilnice neomejeno zavezo in naša Zveza je in bode tudi vedno priporočala le posojilnice z neomejeno zavezo.

b) Slišali smo nadalje: Delokrog posojilnice se sme raztezati le na kak manjši okraj, več sosednih občin ali župnij.

Ravnotako kakor glede zaveze nastanejo lahko pri ustanavljanju nove posojilnice tudi glede te točke težkoče in ovire.

Dobro je če načelstvo vse člane pozna po njih premoženju in značaju in to pa je le mogoče, če so člani iz manjšega okrožja. S tem je delovanje jako olajšano in udje načelstva, ki opravljajo posle, prihranijo sebi in zadružnikom mnogo časa in potov.

Na drugi strani pa je včasih tudi dobro in morda celo potrebno. da sme posoditi posojilnica kakemu izven okrožja stanujočemu človeku, česar pa seveda ne sme storiti, ako jej pravila tega ne dopuščajo, ker bi zadela posojilnico v nasprotnem slučaju, ako prekorači svoj delokrog, občutljiva kazen, kakoršno določa zakon. Mogoči so slučaji da pride kdo, ki stanuje izven posojilniškega okrožja, ki je popolnoma zaupanja vreden in prosi posojila. Ima sicer v domačem okraju tudi posojilnico, a ne more ali noče iz gotovih vzrokov tam prositi. V takih slučajih nastanejo seveda za Raiffeisenske posojilnice težkoče, katere mora načelstvo po svojem najboljšem preudarku odstraniti znati. Vendar ti slučaji niso tako gosti, da ne bi smeli svetovati, snovati Raiffeisenskih posojilnic, ker dobrote, katere te posojilnice na drugi strani uživajo, gotovo popolnoma odtehtajo take in enake pomisleke. Tudi v tem oziru je naša Zveza zlasti v posledjem času uvaževala ugodnost omejenega okrožja, to pa še zaradi tega tembolj, da se posojilnice medseboj obvarujejo škode. Lahko se namreč pripeti, da se kdo zadolži najpoprej pri domači posojilnici, potem pa ko potrebuje zopet novega posojila, ko še prvega ni vrnil in ko tega novega posojila ne dobi več od domače posojilnice, gre k sosednjemu zavodu in naredi tudi tam dolg, če je mogoče. Naenkrat pa se pripeti, da dotični dolžnik postane insolventen, to se pravi, da ne more več izpolnjevati svojih obvezanostij, ker ga vsi upniki začnejo to-

žiti, ali da obuboža vsled elementarnih nezgod, kakoršnim smo izpostavljeni vsi; kdor je prvi vknjižen na posestvu isti pride do svoje terjatve, drugi upniki pa zgube, ako skupilo ne znaša toliko, da bi zadovoljilo lahko vse upnike, kateri so se še-le pozneje oglasili oz. svoje terjatve prijavili. In takih slučajev bi se dalo naštetih še več. Posojilnice dolžnost je pa tudi, da varuje po možnosti i poroke eventualne škode.

Ker z ozirom na omejen delokrog načelstvo in funkcionarji poznajo skoraj osebno vse zadružnike po njih značaju in premoženju, naj preskrbujejo Raiffeisenske posojilnice istim tudi gospodarske in gospodinjske potrebščine kakor semena, umetna gnojila, stroje itd.

c) Visokost deleža ne sme presežati svote 25 gld = 50 kron.

To se pravi, deleži naj bodo kolikor mogoče nizki. Raiffeisen je sploh deleže izključil, Schulze-Delitzsch pa jih je na vsak način hotel imeti. Tudi v tem oziru se je lahko zjediniti zlasti pri sedajšnjih odnošajih, ko je treba snovati takozvanih kmetskih posojilnic. Naravno je namreč, ker se hočejo udje medsebojno podpirati, da ne smejo iskati od zadruge, to je od svojih deležev nobenih ali vsaj ne prevelikih obresti in ker naj bi deleži ravno ne prinašali nobenih obresti je dobro, da so deleži mali. Sicer se da pa tudi v tem oziru pomagati onim članom, kateri lahko vložijo velike vsote v deležih, da vložijo po več deležev, kakor imajo to vpeljano že sedaj neka-

tere naše posojilnice in da se določi potem za lastnike prvoimenovanih to je za take, kateri niso ob enem dolžniki, primerno obrestovanje. Pri tem se namreč nikakor ne sme prezreti, da so deleži denar, ki stalno ostane v posojilnici, ker se jih ne more brez odpovedi vzdigniti tako, kakor n. pr hranilne vloge in da si pridobi posojilnica s tem mnogo upravnega premoženja. Ker pa morajo imeti posojilnice, o katerih govorimo, vedno in vedno pred očmi poglavitno svojo nalogo, pomagati posojilojemalcu po ceni do posojila, je toraj gotovo vse hvale vredno, da se določijo nizki deleži, da sprejme dolžnik pri doštetju posojila kolikor mogoče največ na roko.

d) Ves čisti dobiček vsacega leta se mora dodati rezervnemu fondu.

Prav je sicer, da skrbi posojilnica, da narašča rezervni zaklad čedalje bolj, ker služi ta rezervni fond le za poravnanje slučajnih izgub in se ga ne sme nobeden zadružnik dotakniti.

Na drugi strani pa je včasih vendar le dobro, ako sme občni zbor določiti kak znesek iz čistega dobička ne le za dobrodne in druge koristne namene, (slednje dopušča namreč tudi zakon od 1. jun. 1889) ampak včasih tudi še za bodisi katerikoli drug namen, česar nam ni treba tukaj posebej povdarjati. Marsikomu bode znano, koliko so nekatere, zlasti večje posojilnice, dosedaj v tem oziru že žrtvovale, in bodo še morale žrtvovati. Pri tem pa se naj nobena posojilnica nikdar ne

vmešava v strankarske boje in naj se skuša vedno vzdržati nad osebnimi prepiri.

Da pa tudi glede te točke ne prezremo dobre strani Raiffeisenskih posojilnic moramo vendar poudarjati, da te posojilnice ravno ne smejo gledati doseči Bog ve koliko dobička, ker hočejo po ceni posojevati in da smejo, ako potreba že ravno nanese, za eden ali drug zgoraj navedenih namenov določiti kako vsoto na kak drug način, katerega načelstvo za dobro spozna tako, da ji tudi v tem oziru niso roke popolnoma vezane. Če se pa dovoli kaj iz uradnih stroškov, se čisti dobiček itak za toliko zniža in nazadnje je vse eno, ali dam za dobre namene z levico ali z desnico v našem slučaju, toraj iz čistega dobička, ali pa iz tekočih dohodkov kot uradni strošek.

e) Posojila se smejo dajati le zadružnikom (udom, članom).

To jo popolnoma naravno in prav, vsaj bi bil vendar nesmisel, posojevati tudi nečlanom, kateri ne bi imeli nobenih zavez. Sicer pa morajo plačevati posojilnice, katere posojujejo tudi nečlanom ogromni davek, da-si je sedaj takih že malo. Mi pa hočemo, da so naše posojilnice, Raiffeisenske posojilnice, katere so ustanovljene in se bodo snovale izključno le za kmete, kolikor mogoče davka proste, ker odgovarja to našemu namenu, pomagati članom in njih varovati kolikor mogoče stroškov in ker bi morali ti sicer, če bi se delalo z nečlani in bi se plačeval velik davek,

istega plačevati pravzaprav sami s tem, da bi plačevali ali visoke obresti od svojih posojil, ali pa da bi morali donašati za to še posebne prispevke.

f) Na menice se ne sme posojevati.

Menica je kočljiva stvar in je popolnoma prav, da se na kmetih naj ne posoji na menice. Menica, zlasti potezke (Prima-menica) morajo se imeti v vedni evidenci, da ne zastarajo in če zapadejo je treba zopet pozvati dolžnika in poroke, da podpišejo nove, kar dolžniku zopet povzroči mnogo stroškov, zamude časa in potov. Da-si je včasih sicer dobro, da lahko posojujejo večje posojilnice tudi na menice, nimajo menice pri Raiffeisenskih posojilnicah prav za prav nobenega pomena, ker se sme posluževati itak posojilnica tudi pri dolžnih pismih meničnega koleka, toraj brez velikega koleka.

Raiffeisenovke smejo dajati toraj posojila le na dolžna pisma in sicer na dolžna pisma brez vknjižbe, da celo tako, da nebi smela stati na dolžnem pismu niti zapisana ali tiskana, še manj pa izpolnjena točka, katera bi dovoljevala, oz. s katero bi dolžnik dovolil vknjižbo posojila na svoje zemljišče. (Intabulations-Klausel). V tem zmislu je izrazila svoje mnenje tudi Splošna Zveza na Dunaju (Pr. št. 3010/7.) In to je nekaj, kar si moramo bolj natančno pogledati. Pripeti se namreč lahko, da pride porok, ali kdo drug v posojilnico in zahteva, da se to ali ono posojilo naj vknjiži na posestvo dolžnika, ker se je sicer bati, da pridejo drugi upniki naprej in ker dolžnik slabo gospodari, da bode prišel na kant.

Vsaka druga posojilnica lahko izroči dolžno pismo seveda takoj notarju, da prosi za vknjižbo, med tem ko je vladalo glede Raiffeisenskih posojilnic dosedaj mnenje, da to ne gre, ampak da je treba tako dolžno pismo Raiffeisenovke še le proti dolžniku iztožiti in da ga je mogoče še le potem vknjižiti, da si tako posojilnica zavaruje svojo terjatev. Toda tudi v tem oziru je zavladata v najnovejšem času drugačna praksa in sodišča navadno ne delajo ovir pri vknjiževanju zadolžnic Raiffeisenskih posojilnic, ampak vknjižbo kratkoma izvršijo brez poprejšnje tožbe. Samoobsebi se razume, da se mora v takem slučaju sporazumno z dolžnikom vpisati na dolžno pismo dovoljenje za vknjižbo, ako morda takšno na istem ni že poprej stalo in da se mora doplačati kolek po lestvici II. na dolžno pismo. Seveda povzroči tožba stroške, kateri zadenejo tudi dolžnika, ali Bog pomagaj. Če se stvar pritira že tako daleč, potem so tožni stroški pač neizogibni. Zaradi tega pa je, kakor smo že večkrat slišali, pri dovoljevanju posojil treba velike previdnosti, treba je dobro presoditi premoženjske razmere in značaj prošnjika in porokov in potem ne bode posojilnica nikdar prišla v tak položaj, da bi morala koga tožiti. Sploh pa morajo posojevati Raiffeisenske posojilnice le za kratek čas, zakon pravi na 4 leta, ne smejo pustiti posojila predolgo zunaj in morajo vedno terjati delna odplačila na kapital. Vsled navedenega mislim, se da ovreči tudi ta ugovor, kateri bi se zamogel navajati proti

Raiffeisenskim posojilnicam in kateri bi bil menda še najtehtnejši.

g) Visokost obresti za posojila z vsemi postranskimi pristojbinami vred ne sme presezati obrestne mere za hranilne vloge za več kakor za $1\frac{1}{2}\%$.

To se pravi z drugimi besedami, posojilnica ne sme iskati preveč dobička, ker bi morali ta dobiček prav za prav zopet dolžniki (udje) plačevati, posojilnica pa hoče udom le pomagati, jim omogočiti po ceni kredit. Raiffeisenske posojilnice naj bi dajale od hranilnih vlog pač tako visoke obresti, če ne mogoče morebiti za kak $\frac{1}{2}\%$ višje, kakor vse sosednje, vsled tega, da bodo imele tudi kaj vlog; naj pa ne terjajo od dolžnikov previsokih obrestij za posojila in je moje mnenje, da zadostuje popolnoma 1% zaslužka. Če pa so uradni stroški mali in računar oz. načelstvo ne zahteva nikake odškodnine, bode zadostovalo še manj kakor 1% . Potem bode ljudstvo posojilnico rado poiskalo, če ji ima izročiti hranilnih vlog, se bode pa tudi rajše in z zaupanjem na njo obračalo, kadar išče posojila.

S tem upam, da sem vsaj površno dokazal, da imajo Raiffeisenske posojilnice glede vsake točke svojo dobro stran in da je mogoče eventualne pomisleke stvarno zavriniti, če primerjamo bistva Raiffeisenovk z ostalimi, kakor smo to storili ravno s tem, kar smo slišali.

Ako snujemo toraj posojilnice, v katerih pravila vzamemo tudi določila postave od 1. jun. 1889 — Raiffeisenske posojilnice — si moramo

natanko zapomniti in snovateljem obrazložiti na kratko sledeče najvažnejše točke:

Posojilniško okrožje naj ne preseza enega sodnijskega okraja. Združi se naj po več občin ali župnij, če ni ena sama tako velika, da bi imela svojo posojilnico.

Denar si izposojevati pri drugih denarnih zavodih sme posojilnica le v veliki sili in v izvanrednih slučajih, ker ne sme imeti posojilnica nikdar namena, delati umetne denarne kupčije, ampak mora zbirati domač denar, katerega imajo odveč ljudje v domačem kraju in se mora le isti zopet izposojevati — izposojevati pa le na bolj kratke obroke, ob katerih dolžnik zopet lahko posojilo vrne.

Posojuje se naj le na osebni kredit proti poroštvu in sicer do kakega gotovo določenega zneska, recimo do 500 K. Kdor potrebuje večje posojilo, naj se obrne na kak večji denarni zavod, vsaj imamo že dovolj posojilnic s širšim delokrogom in je tudi nekaj hranilnic, hvala Bogu, že v naših rokah. Izposojuje se naj v prvi vrsti le kmetom in obrtnikom za nakupovanje žita, živine, orodja itd., kakor smo že poprej rekli, na kratke obroke. Kdor potrebuje posojilo za izplačilo dedščine, stavbo hiše ali kaj enacega in ve, da istega ne bode mogel kmalu vrniti, ampak da ga bode ostal dolžan več let, naj si izposodi denar iz hranilnice ali iz kake večje posojilnice in naj pusti posojilo vknjižiti, ker bode plačeval potem manj obresti.

Načelstvu posojilnice naj bodo po možnosti vsi udje znani po premoženju in značaju, da se

zamore vedno takoj presoditi, je li prosilec zaupanja vreden in kako dolgo se ga sme za posojilo čakati. Poznamo lahko tega ali onega človeka po obrazu in se nam zdi, da je povsem poštena duša, a misli ne poznamo nobenemu. Saj nam že star pregovor pravi: «Previdnost je mati modrosti».

V načelstvo se naj izvoli razumne in previdne može, seveda je dobro, ako so ti ob enem premožni, kar pa vendar ni neobhodno potrebno, od katerih mož je pričakovati, da jim bode ljudstvo v vsakem oziru zaupalo ter da da bodo dobro gospodarili.

Poroki se morajo kolikor mogoče škode varovati in se mora že pri doštetju posojila v prvi vrsti ozirati na to, da je posojilojemalec sam dovolj trden in da se mu posodi na osebni zaup ali kredit le zaradi tega, ker je pošten, da se mu prihranijo stroški potovanja v bližnji trg ali mesto in pa stroški vknjižbe in pa da se ga vrh tega reši, da mu ni treba iskati pomoči pri kakem oderuhu. Poroki naj bi bili prav za prav nekako le kot formaliteta, katero zahtevajo pravila oz. zakon.

In da pridem h koncu, poglejmo si še, kake prednosti oziroma ugodnosti uživajo Raiffeisenske posojilnice, pred onimi, katere nimajo v svojih pravilih zakonitih določil postave od 1. jun. 1889 in zakaj da so Raiffeisenovke v sedajšnjih razmerah umestne?

Pred vsem je omeniti, da smejo rabiti Raiffeisenske posojilnice pri zadolžnicah enojni

kolek po menični lestvici I, med tem ko morajo kolekovati druge posojilnice svoje zadolžnice po lestvici II in ako so posojila dana na osebni kredit proti poročstvu morajo kolekovati te posojilnice dolžna pisma z dvojnim zneskom koleka po lestvici II, to se pravi za dolžnika mora biti enkratni kolek in še enkratni za poroke naj jih bode, kolikor koli hoče. Ta kolek pa znaša že sam precej, zlasti če je posojilo nekoliko večje in o čemer se lahko prepričamo, ako pogledamo kolkovno lestvico. Posojilojemalcu se pri Raiffeisenskih posojilnicah toraj stroški izdatno olajšajo s tem, da plača tako nizek kolek.

Nadalje so Raiffeisenske posojilnice po novem davčnem zakonu od 25. okt. 1896 drž. zak. št. 220 vsacega pridobninskega davka popolnoma proste, med tem ko morajo plačevati druge posojilnice precej občutljiv pridobninski davek.

Vrh tega pa pristojajo Raiffeisenskim posojilnicam še nekatere druge olajšave pri kolekovanju različnih vlog pri ustanovitvi, pri dopisovanju javnim oblastim in uradom izven sodnega postopanja.

Ako toraj pomislimo, da so ustanovljene Raiffeisenske posojilnice le za male kmetske okoliše, so te ugodnosti velike važnosti, katerih nikakor ni smeti prezreti. Slednjič pa vemo tudi, da podpirajo Raiffeisenske posojilnice tudi razne oblasti z brezobrestnimi posojili in da bode treba tudi nam misliti na to, in stopiti pred deželne zbore s prošnjo, naj podpirajo na enak način

tudi snovanje Raiffeisenskih posojilnic, katere pa ostanejo pod našim okriljem. Če toraj dâ n. pr. deželni odbor štajarski nemškim posojilnicam lahko tako veliko vsoto na nizke obresti ali celo brezobrestno, kakor čitamo v raznih poročilih, moral bode enako, če hoče biti dosleden, poseči nekoliko pod rame i našim slovenskim posojilnicam-Raiffeisenovkam. Našim poslancem pa stvar že sedaj priporočamo v preudarek, da bodo za mogli svojčas dōtične prošnje po potrebi primerno podpirati.

Ako konči čisto na kratko reasumiramo, kar smo slišali in rekli, označimo lahko ustroj Raiffeisenovih posojilnic prav na kratko tako-le:

Vsaka Raiffeisenova posojilnica naj obsega določeno, omejeno, ne preveliko okrožje. Posojilnico naj vodijo občani sami in sicer brezplačno. Le računar naj dobi primerno nagrado. Zaveza naj bode neomejena in deleži kolikor mogoče nizki, da dobi oni, kateri je primoran se zadolžiti, kolikor največ mogoče na roko.

Naj se skuša doseči, da se stečejo v domačo posojilnico vsi po posojilničnem okolišu raztrešeni denarji, kar bode tem lažje doseči, če pozna vodstvo vse občane dobro. Posojuje se naj le na dolžna pisma (menice so itak že po postavi izključene) in na kratke obroke brez vknjižbe. Poroki naj se varujejo škode.

Ves čisti dobiček se mora pridevati rezervnemu zakladu. Nobeden član se istega ne sme dotakniti in nima nobene pravice do rezerve tudi

za slučaj, ako bi se morala posojilnica razdružiti (likvidirati). V tem slučaju se ima dotlej prihranjena rezerva naložiti obrestonosno tako dolgo, dokler se ne ustanovi nova posojilnica, katera ima enak namen in katera to rezervo zopet v svojo last prevzame.

Deleži naj bodo nizki in naj ne dobivajo zaradi tega nobenih obresti ali dividende.

Snujejo se naj toraj Raiffeisenske posojilnice, to je: kmetske ali ljudske posojilnice po določilih, katere smo ravnokar slišali, povsod tam, kjer so iz zgolj narodno - gospodarskih ozirov potrebne. Če je dosti dobre volje, našle se bodo tudi sposobne moči za vodstvo. Če pa bi kdo hotel reči, da bodo zapeljevale take posojilnice ljudstvo k zadolževanju, mu prav lahko odgovorimo, da baš to ne bode mogoče, če se nekoliko organizujemo, ker bode moral vsak prositi posojila le doma in ga bode tam tudi dobil, če bode zaupanja vreden, med tem ko mu bode vsaka druga posojilnica, ako bi nje prišel prositi lahko rekla, mi ti ne damo, vsaj imaš doma posojilnico, ali pa damo ti le, ako prineseš priporočilo od domače posojilnice. Na sedežih okrajnih sodišč pa, kjer žal še sedaj nimamo posojilnice ali hranilnice v naših rokah, naj se osnujejo posojilnice s širšim delokrogom, z delokrogom, kateri se naj razteza čez cel sodni okraj, pa tudi ne izven tega. Tudi morebitni ugovor, da delajo posojilnice konkurenco hranilnicam je ničev iz različnih razlogov. Saj vidimo kako uspešno delujeta n. pr. v Celju pod

eno streho posojilnica in Južnoštajarska hranilnica.

Rodoljubi, katerim je na tem, da se otme slovensko ljudstvo gmotnega propada in da se odveže zavozljanih denarnih spon, naj se združijo in naj snujejo kmečke posojilnice in druge zadruge, dokler še ni prepozno. Zadružna Zveza v Celju je vedno pripravljena pomagati pri snovanju novih posojilnic in jo bode veselilo, ako bode kar najbolj mogoče pripomogla k boljšemu blagostanju slovenskega naroda. Naša Zveza ima pripravljena uzorna pravila za snovanje novih posojilnic in zadrug vsake vrste in rada postreže z istimi vsakomur.

Upam toraj, da se bodo rojaki iz vseh krajev v bodoče pogosto obračali na našo Zadružno Zvezo ter da se osnujejo Raiffeisenske posojilnice še povsod tam, kjer so iz narodno-gospodarskih ozirov potrebne in umestne, upajmo pa tudi vsi, da bomo zaželeni vzvišeni cilj po trudapolnem delu tudi dosegli!

V združenju je moč!



NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA



00000442093

